

ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΤΜΗΜΑ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ, ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΡΜΗΝΕΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

«Μετάφραση αποσπάσματος της ενημερωτικής έκθεσης
της γαλλικής Γερουσίας/No 430/2014 περί
Αποκλειστικών Οικονομικών Ζωνών των υπερπόντιων
περιοχών της Γαλλίας»

Μανωλιδάκη Όλγα
Α.Μ: Ξ2014073

Επόπτης: κ. Πολίτης Μιχάλης
Δεύτερη επιβλέπουσα: κα Καρλάφτη Φωτεινή

ΚΕΡΚΥΡΑ-ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2019

«Μετάφραση αποσπάσματος της ενημερωτικής έκθεσης
της γαλλικής Γερουσίας/No 430/2014 περί
Αποκλειστικών Οικονομικών Ζωνών των υπερπόντιων
περιοχών της Γαλλίας»

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες στον κύριο Πολίτη για την πολύτιμη βοήθεια και καθοδήγησή του κατά τη συγγραφή της πτυχιακής μου εργασίας, αλλά και κατά τη φοίτησή μου στο Ιόνιο Πανεπιστήμιο.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες θα ήθελα να απευθύνω και στην κυρία Καρλάφτη για τον χρόνο που αφιέρωσε στην παρούσα εργασία μου, καθώς και για τις γνώσεις που μου μετέδωσε κατά τη διάρκεια των σπουδών μου.

Τέλος, ένα μεγάλο ευχαριστώ στους γονείς και τους φίλους μου για την υποστήριξη και τη βοήθεια που μου παρείχαν καθ' όλα αυτά τα χρόνια.

Περιεχόμενα

Ευχαριστίες.....	4
Πρόλογος.....	6
Μετάφρασμα.....	7
Πρωτότυπο κείμενο.....	20
Σχολιασμός.....	32
Βιβλιογραφία.....	40

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η παρούσα πτυχιακή εργασία έχει ως θέμα τη μετάφραση μιας ενημερωτικής έκθεσης της γαλλικής Γερουσίας, η οποία δημοσιεύτηκε το 2014. Πιο συγκεκριμένα, γίνεται μετάφραση ενός αποσπάσματος της εν λόγω έκθεσης που σχετίζεται με τις Αποκλειστικές Οικονομικές Ζώνες των υπερπόντιων περιοχών της Γαλλίας. Μετά την παράθεση του μεταφράσματος και του πρωτοτύπου, αναφέρονται οι λόγοι για τους οποίους επιλέχθηκε αυτό το κείμενο προς μετάφραση. Στη συνέχεια, γίνεται ανάλυση του κειμένου-πηγής, καθώς και της μεθοδολογίας που υιοθετήθηκε. Έπειτα, παρουσιάζονται οι δυσκολίες που προέκυψαν κατά τη μεταφραστική διαδικασία και οι τρόποι με τους οποίους αντιμετωπίστηκαν. Τέλος, η εργασία αυτή ολοκληρώνεται με μια αξιολόγηση της προσπάθειας που καταβλήθηκε για τη μετάφραση του πρωτοτύπου από τη γαλλική στην ελληνική γλώσσα.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΜΑ

I. ΟΙ ΑΟΖ ΤΩΝ ΥΠΕΡΠΟΝΤΙΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΠΡΟΣΦΕΡΟΥΝ ΣΤΗ ΓΑΛΛΙΑ, ΤΙΣ ΥΠΕΡΠΟΝΤΙΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΤΗΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΠΗΓΕΣ ΕΥΚΑΙΡΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΚΑΙ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

Οι ΑΟΖ συνδέονται συνήθως με την πρόσβαση στους υποθαλάσσιους ορυκτούς και ενεργειακούς πόρους, καθώς είναι αλήθεια ότι οι ευκαιρίες που προσφέρουν για την οικονομική αύξηση και την ανάπτυξη είναι, ιδίως για τα υπερπόντια εδάφη, αναμφισβήτητες.

Αλλά σε αυτούς τους χώρους διακυβεύεται, επίσης, η εκ νέου επιβεβαίωση της θέσης των υπερπόντιων περιοχών της Γαλλίας, καθώς και η επιρροή της Γαλλίας και της Ευρώπης στη διακυβέρνηση του κόσμου του 21^{ου} αιώνα.

α) ΟΙ ΑΟΖ ΤΩΝ ΥΠΕΡΠΟΝΤΙΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ, ΦΟΡΕΑΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΥΠΕΡΠΟΝΤΙΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗΣ

Το 97% της γαλλικής ΑΟΖ, το οποίο αντιστοιχεί στην ΑΟΖ των υπερπόντιων περιοχών¹, αποτελεί τον θαλάσσιο χώρο που μπορεί πρωτίστως να αξιοποιηθεί από αυτή την τεράστια θαλάσσια περιοχή. Το γεωπολιτικό και οικονομικό διακύβευμα είναι, επίσης, σημαντικό σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο. Έτσι, οι ΑΟΖ παρουσιάζουν μείζονες ευκαιρίες για τις υπερπόντιες περιοχές της Γαλλίας και της Ευρώπης σε μία παγκοσμιοποιημένη εποχή.

1. Οι ΑΟΖ, μία αξιόλογη ευκαιρία για τις υπερπόντιες περιοχές της Γαλλίας, αλλά και της Ευρώπης

Σήμερα είναι ευρέως αποδεκτή η άποψη ότι τα 11 εκατομμύρια τ.χλμ Αποκλειστικών Οικονομικών Ζωνών και οι δυνητικοί τους πόροι συνιστούν μία

¹ πρβλ. παράρτημα 3.

ευκαιρία για τη Γαλλία και την Ευρώπη δεδομένου του οικονομικού ανταγωνισμού στη διεθνή σκηνή. Επίσης, είναι μία ευκαιρία, πρωτίστως, για τα υπερπόντια εδάφη, καθώς το μέλλον τους συνδέεται άμεσα με αυτό των ΑΟΖ.

α) Ένα εφαλτήριο για ένα νέο μοντέλο ανάπτυξης των υπερπόντιων περιοχών

(1) Μία απάντηση στις ανάγκες και τις τοπικές φιλοδοξίες

Οι ΑΟΖ των υπερπόντιων περιοχών προσφέρουν μοναδικές ευκαιρίες για τα εδάφη που περικλείουν. Αυτό ισχύει για το σύνολο των νησιωτικών κοινοτήτων των τριών ωκεανών, όπως για τη Γουιάνα, στην οποία γίνονται από το 2012 υπεράκτιες έρευνες για τον εντοπισμό πετρελαίου.

Τα ύδατα και οι θαλάσσιοι βυθοί κρύβουν άκρως ποικίλους πόρους, οι οποίοι πέρα από τον ενδεχόμενο οικονομικό πλούτο που αντιπροσωπεύουν, μπορούν να ανταποκριθούν άμεσα σε συγκεκριμένες ανάγκες των εν λόγω περιοχών. Αν και **ο ενεργειακός εφοδιασμός** των υπερπόντιων εδαφών, τα οποία δεν είναι συνδεδεμένα στα μεγάλα ηπειρωτικά δίκτυα, εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις εισαγωγές πετρελαίου, είναι αλήθεια ότι η ΑΟΖ συνιστά μία σημαντική δεξαμενή **θαλάσσιων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας**, ακόμα και μία πηγή βιοκαυσίμων, χάρη στα θαλάσσια μικροφύκη.

Η ΑΟΖ προσφέρει προοπτικές ανάπτυξης στους τομείς της **αλιείας** και της **υδατοκαλλιέργειας**, ενώ οι Αντίλλες εισάγουν σήμερα περίπου το ένα τρίτο των ψαριών που καταναλώνουν. Ομοίως, στις οικονομίες που κατά παράδοση επικεντρώνονται στην αγροτική παραγωγή, τη βιοτεχνία και τις υπηρεσίες, **η ΑΟΖ ευνοεί τη δημιουργία βιομηχανικών κλάδων.**

Το οικονομικό δυναμικό των ΑΟΖ μπορεί, επίσης, να συμβάλλει στην κάλυψη της επιτακτικής ανάγκης για ανάπτυξη, η οποία είναι εμφανής σε όλα τα εδάφη, λόγω ενός μέσου εισοδήματος και ενός ποσοστού απασχόλησης που είναι αισθητά κατώτερα από τον εθνικό μέσο όρο. Επίσης, ο δημογραφικός δυναμισμός σε συγκεκριμένες κοινότητες, όπως τη Γουιάνα και τη Μαγιότ, καθώς και η συνολική κατάσταση της

νεολαίας επιτάσσουν την αξιοποίηση αυτών των πιθανών πηγών δραστηριότητας και το άνοιγμα προοπτικών για το μέλλον.

(2) Χάραξη νέων δρόμων

Η ανησυχητική κατάσταση των υπερπόντιων περιοχών επιβεβαιώνει την ανάγκη μιας ανάπτυξης που να μπορεί να ενισχύσει μεγάλα τμήματα της οικονομίας με σκοπό την αύξηση του ποσοστού απασχόλησης του πληθυσμού. Πράγματι, δεν είναι πια η εποχή κατά την οποία συγκεκριμένα συμφέροντα ή η αξιοποίηση στρατηγικών πόρων είχε ως αποτέλεσμα τη διαμόρφωση μικρής κλίμακας θυλάκων ανταγωνιστικότητας σε έναν οικονομικό τομέα ή μία καθορισμένη γεωγραφική ζώνη. Αυτοί οι θύλακες διαμορφώθηκαν ενίοτε αποσκοπώντας στην πρόσοδο και σε κάθε περίπτωση εκφεύγοντας από τον έλεγχο της κοινωνίας και των τοπικών παραγόντων, πνίγοντας ταυτόχρονα τις κινητήριες δυνάμεις της τοπικής ανάπτυξης. Είναι καιρός για τις υπερπόντιες περιοχές να απαλλαγούν από το βάρος του παρελθόντος, βγαίνοντας από αυτόν το φαύλο κύκλο που δημιουργήθηκε λόγω της αποκλειστικής και ασύμμετρης σχέσης με τη Γαλλία. Στη Γουιάνα, επιβεβαιώνεται μία σημαντική αλλαγή μέσω της σύγκρισης ανάμεσα στην εγκατάσταση του ευρωπαϊκού διαστημικού κέντρου στο Κουρού μετά την απώλεια του χώρου εκτόξευσης της Αλγερινής Σαχάρας το 1962 και τη σημερινή διαχείριση του έργου εντοπισμού πετρελαίου. Η εν λόγω διαχείριση έγινε σε στενή συνεργασία με το σύνολο των ενδιαφερόμενων μερών και των αιρετών εκπροσώπων, οι οποίοι βρίσκονται διαρκώς σε εγρήγορση. Η ανησυχία για τις **τοπικές επιπτώσεις** αποτελεί ένα πραγματικό στοιχείο του δευτέρου έργου. Οι ΑΟΖ προσφέρουν μία ασυναγώνιστη ευκαιρία επιτάχυνσης αυτής της εξέλιξης.

Το νέο μοντέλο θα τάσσεται απαραίτητως υπέρ της άποψης, η οποία, παράλληλα με τις εξελίξεις που προβλέπονται στο νομικό καθεστώς των περιοχών, υποστηρίζει **μια πιο αυτόνομη ανάπτυξη, βασισμένη στα συγκεκριμένα πλεονεκτήματα της κάθε περιοχής**. Όπως και στην περίπτωση των **πόρων της θάλασσας και του υπεδάφους της**, οι δραστηριότητες που συνδέονται με την ΑΟΖ ποικίλουν εξαιρετικά και είναι, ως επί το πλείστον, καινοτόμες, όπως το επιβεβαιώνει ο αριθμός πρωτοβουλιών και έργων που βρίσκονται ακόμη σε πειραματική φάση². Η διαχείριση

² Είτε στον τομέα της ενέργειας και των ορυκτών, είτε στον τομέα της αξιοποίησης των φυκιών.

της ανάπτυξής τους δεν θα μπορεί, επομένως, να γίνει από ένα κέντρο και προϋποθέτει, αντιθέτως, μία αλληλεπίδραση ανάμεσα στο σύνολο των ενδιαφερόμενων μερών.

Όσον αφορά τους πολύ μεγάλους εθνικούς ομίλους εταιριών (για παράδειγμα, αυτούς που έχουν έντονη παρουσία στον τομέα της ενέργειας), αλλά και τις πολύ μικρές βιοτεχνικές επιχειρήσεις που κυριαρχούν στους περισσότερους τομείς, όπως στην αλιεία, η μία από τις προκλήσεις θα είναι η ανάδειξη μίας σειράς μικρομεσαίων επιχειρήσεων, που συγκροτούν πραγματικούς οικονομικούς τομείς.

Η ανάπτυξη που συνδέεται με τις ΑΟΖ θα πρέπει, επίσης, να ανταποκρίνεται στις όλο και πιο δύσκολες απαιτήσεις της κοινωνίας σε ζητήματα προστασίας του περιβάλλοντος. Οι νέες δραστηριότητες βασίζονται στη θάλασσα, ένα περιβάλλον ιδιαιτέρως πλούσιο σε βιοποικιλότητα, αλλά και εξαιρετικά εύθραυστο για τους ίδιους λόγους. **Πρέπει να βρεθεί μία λύση ανάμεσα στην αξιοποίηση της φύσης εις βάρος του περιβάλλοντος ή της υγείας και την «τοποθέτηση» των υπερπόντιων περιοχών «μέσα σε μια γυάλα».** Ένα βασικό στοιχείο του υποδειγματικού χαρακτήρα που πρέπει να έχει, εξάλλου, η δεύτερη μεγαλύτερη ΑΟΖ του κόσμου είναι η ικανότητα προσδιορισμού μιας βιώσιμης και ορθολογικής ανάπτυξης. Παράλληλα, **οι πολλά υποσχόμενες προοπτικές του «μπλε χρυσού» για τον 21^ο αιώνα αναζωπυρώνουν παντού τις σφοδρές επιθυμίες και ένα αχαλίνωτο κυνήγι για αξιοποίηση των πόρων, το οποίο δεν γίνεται άνευ κινδύνου για τον πλανήτη.**

Δεδομένης της σημασίας των διακυβευμάτων, οι υπερπόντιες περιοχές καλούνται, επομένως, να σκεφτούν το μέλλον τους σε ένα έδαφος του οποίου ο ορίζοντας έχει πλέον επεκταθεί αρκετά πέρα από τις ακτές. Για ορισμένους, το πλεονέκτημα των ΑΟΖ καλεί να προσεγγίσουμε τη θάλασσα, η οποία σχετίζεται πάντα με κινδύνους ή μαρτυρά μία ιστορία περίπλοκη έως και οδυνηρή, από άλλο πρίσμα. Είναι αναγκαίο να γίνουν νέες προσεγγίσεις, με γνώμονα μόνο το μέλλον, όπως πρέπει να εξελιχθεί η οπτική της Γαλλίας και της Ευρώπης.

β) Μία ευκαιρία για τη Γαλλία στο σύνολό της

(1) Μία νέα ματιά στις υπερπόντιες περιοχές

Οι υπερπόντιες περιοχές αποτελούν μία από τις πιο σημαντικές ιδιαιτερότητες της χώρας μας για όποιον παρατηρεί την υδρόγειο ή ταξιδεύει. Η Γαλλία των τεσσάρων ωκεανών αποτελεί για αυτή καθαυτή **μία μοναδική ανθρώπινη, κοινωνική και πολιτισμική πραγματικότητα** 2.700.000 ατόμων. Αντιθέτως, το Ηνωμένο Βασίλειο, το οποίο υπήρξε κυρίαρχος των θαλασσών, διατήρησε στην κατοχή του παρά μόνο κάποια νησιωτικά συμπλέγματα, από τα οποία ένα μόνο (οι Βερμούδες) υπερβαίνει τους 60.000 κατοίκους³.

Ωστόσο, προκύπτει αναγκαστικά η διαπίστωση ότι οι Γάλλοι δεν έχουν πάντα επίγνωση αυτής της ευκαιρίας που παρουσιάζεται κατά την εποχή της παγκοσμιοποίησης. Σύμφωνα με ορισμένους παρατηρητές, οι γαλλικές υπερπόντιες περιοχές θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν μία «ξεχασμένη αυτοκρατορία»⁴, λόγω «μιας ασυνείδητης άρνησης (...) ή ενός περιορισμού του ορίζοντά μας στα όρια της ηπειρωτικής Γαλλίας»⁵. Συχνά οι Γάλλοι δεν έχουν γνώσεις για αυτά τα εδάφη και περιορίζονται σε στερεότυπα, τη στιγμή που οι νέες συνθήκες που προέκυψαν από τη θέσπιση των ΑΟΖ διευρύνουν όλο και περισσότερο το χάσμα ανάμεσα σε αυτή την κατάσταση και την πραγματικότητα. Αυτά τα στερεότυπα, τα οποία προέκυψαν στο παρελθόν, τείνουν να περιορίζουν τις υπερπόντιες περιοχές σε μια αποκλειστική σχέση με τη Γαλλία και να διαιωνίζουν τις ανισορροπίες, οι οποίες οδηγούν στην απομόνωση αυτών των περιοχών από την περιφερειακή τους γειτονία. Οι οικονομίες τους, ως αποτέλεσμα, έχουν στιγματιστεί.

Έτσι, η έκφραση «μικρά τμήματα της Αυτοκρατορίας» ακούγεται ακόμα κάποιες φορές και περιγράφει τις υπερπόντιες περιοχές ως εκείνες οι οποίες στερούνται χαρακτήρα ή δεν διαθέτουν το αναγκαίο μέγεθος για να διαδραματίσουν έναν αυτόνομο ρόλο.

Ωστόσο, όλα δείχνουν ότι στα ύδατα που περιβάλλουν τις υπερπόντιες περιοχές βρίσκεται ένας σημαντικός αριθμός απαντήσεων στις παρούσες και τις μελλοντικές προκλήσεις. Επίσης, τα περίπου 11 εκατομμύρια τ.χλμ της ΑΟΖ είναι σε μέγεθος 15

³ 64.806 το 2012.

⁴ France-sur-mer, un Empire oublié, Philippe Folliot και Xavier Louy, Εκδόσεις du Rocher, 2009.

⁵ ό.π., σ.16.

φορές το σύνολο των γαλλικών χερσαίων εκτάσεων της Γαλλίας και των υπερπόντιων περιοχών της⁶!

Αυτό το γεγονός ενισχύει αναμφισβήτητα τη θέση της Γαλλίας στο επίκεντρο των στρατηγικών σχεδιασμών των διαφορετικών περιοχών της υδρογείου: του Ειρηνικού ωκεανού, της Καραϊβικής, του Ινδικού ωκεανού ή ακόμη και της Ανταρκτικής⁷. Η Γαλλία, γνωρίζοντας το εύρος των συμφερόντων της που της έχουν αναγνωριστεί από τη διεθνή κοινότητα, έχει τα χαρακτηριστικά μιας μεγάλης παράκτιας χώρας:

- τόσο **στην Καραϊβική**, τη στιγμή που οι ΗΠΑ στρέφουν το ενδιαφέρον τους προς τον Ειρηνικό ωκεανό⁸ και την Ασία·

- όσο και **στον Ειρηνικό ωκεανό** που συνιστά ένα νέο κέντρο βαρύτητας της παγκόσμιας οικονομίας·

- και **στον Ινδικό ωκεανό**, κοντά στην μεγάλη θαλάσσια οδό του καναλιού της Μοζαμβίκης, όπου η γαλλική παρουσία συνιστά συγχρόνως ένα στοιχείο σταθερότητας⁹ και έναν λόγο να την εποφθαλμιούν πολλοί¹⁰.

Λόγω της σημασίας της ΑΟΖ μας οφείλουμε να δούμε τις υπερπόντιες περιοχές με νέα ματιά. Δεδομένου μάλιστα ότι η οικονομική παγκοσμιοποίηση, παράλληλα, συνοδεύεται από την ανάπτυξη διεθνών συναλλαγών διά θαλάσσης.

(2) Οι ΑΟΖ των υπερπόντιων περιοχών στο επίκεντρο των προκλήσεων για την ανάπτυξη διεθνών συναλλαγών διά θαλάσσης

⁶ πρβλ. παράρτημα 3.

⁷ Παρά το γεγονός ότι καμία ΑΟΖ με τη στενή έννοια του όρου δεν διεκδικείται γύρω από τη Γη Αντελί, η περιοχή διέπεται από τη Συνθήκη του 1959 για την Ανταρκτική.

⁸ Σύμφωνα με την επονομαζόμενη πολιτική της «επανεξισορρόπησης», η οποία εισήχθη από τον Πρόεδρο Ομπάμα.

⁹ Όπως μαρτυρά ο ρόλος του διαιτητή που είχε κατά τη διάρκεια των γεγονότων στις Κομόρες το 2003 και το 2008, καθώς και στη Μαδαγασκάρη από το 2009.

¹⁰ Κυρίως όσον αφορά την ΑΟΖ της γύρω από τις Διάσπαρτες Νήσους λόγω της πιθανής παρουσίας πόρων πετρελαίου και φυσικού αερίου.

Όπως επεσήμαναν οι συνάδελφοι μας, κύριοι Jeanny Lorgeoux και André Trillard¹¹, «στις μέρες μας παρατηρούμε μαζί με την παγκοσμιοποίηση και την έλλειψη χερσαίων πόρων, μια μεταβολή της γεωπολιτικής των ωκεανών». **Η θάλασσα βρίσκεται στο επίκεντρο της παγκοσμιοποίησης.** Οι μεγάλοι άξονες κυκλοφορίας του πλούτου δημιουργούνται μέσω των ωκεανών, καθώς το 90% των εμπορευμάτων μεταφέρονται μέσω πλοίων. Επίσης, όσον αφορά την επικοινωνία, χωρίς τη χρήση δικτύων καλωδίων και οπτικών ινών, τα οποία καλύπτουν τον πυθμένα των θαλασσών, το κόστος των διεθνών κλήσεων θα ήταν απαγορευτικό και το διαδίκτυο δεν θα υπήρχε.

Ακόμη, το ενδιαφέρον για τους πόρους των ωκεανών και των θαλάσσιων βυθών ενισχύεται συνεχώς, καθώς είναι γνωστό ότι το 70% του παγκόσμιου πληθυσμού ζει πλέον σε απόσταση μικρότερη των 500 χλμ. από τη θάλασσα. Η ικανότητα των κρατών να αντιληφθούν τα θέματα που διακυβεύονται στον θαλάσσιο χώρο, να επέμβουν σε αυτά, να αξιοποιήσουν τις ευκαιρίες, καθώς και να αντιμετωπίσουν τις απειλές εντός αυτού, αποτελεί ένα καθοριστικό στοιχείο για την ασφάλεια και την ευημερία τους στην παγκόσμια σκηνή.

Σε αυτό το πλαίσιο εμφανίζονται οι νέες γεωπολιτικές προκλήσεις. Η πιο θεαματική πρόκληση αφορά αναμφισβήτητα την Αρκτική, όπου η υπερθέρμανση του πλανήτη δημιουργεί ελπίδα για έναρξη **νέων εμπορικών διαδρομών** ανάμεσα στον Ειρηνικό και τον Ατλαντικό ωκεανό· η περιοχή αυτή θα περιλάμβανε το 30% των **παγκοσμίων κοιτασμάτων υδρογονανθράκων**, καθώς και σημαντικούς **ορυκτούς** (χρυσό, διαμάντια, ουράνιο, ψευδάργυρο και μόλυβδο) και **αλιευτικούς πόρους**. Ακόμα, τα παράκτια κράτη αρχίζουν στο εξής να παίρνουν θέση προκειμένου να εξασφαλίσουν τη νομιμότητα του ελέγχου τους στις όμορες περιοχές των νέων διαδρόμων. Ο Καναδάς υπενθυμίζει την αδιαίρετη κυριαρχία του στην Αρκτική, ενώ οι ΗΠΑ και η Ευρωπαϊκή Ένωση εκτιμούν ότι το Βορειοδυτικό Πέρασμα αποτελεί μέρος των διεθνών κοινών υδάτων, όπως επεσήμαναν στη Διάσκεψη του Μοντεβιδέο το 2007. Επίσης, η βόρεια οδός, η οποία ήδη αποτελεί στόχο εμπορικής εκμετάλλευσης από γερμανικές και ρωσικές εταιρίες, συνιστά αντικείμενο παρόμοιων συζητήσεων,

¹¹ Στην ενημερωτική τους έκθεση με τίτλο « Maritimisation : la France face à la nouvelle géopolitique des océans n° 674 (2011-2012) », η οποία συντάχθηκε εξ ονόματος της Επιτροπής Εξωτερικών Υποθέσεων και Άμυνας της Γερουσίας και υποβλήθηκε την 17^η Ιουλίου 2012.

καθώς η Ρωσία θεωρεί ότι τα περάσματα αποτελούν αναπόσπαστα τμήματα των χωρικών υδάτων της.

Αναφορικά με το ζήτημα των γαλλικών ΑΟΖ, εμφανίζεται στο ίδιο πλαίσιο η **κλιμάκωση των εντάσεων γύρω από τις γαλλικές Διάσπαρτες Νήσους** στον Ινδικό ωκεανό ή ανάμεσα στη χώρα μας και τον Καναδά· η ένταση σχετίζεται με **την επέκταση της υφαλοκρηπίδας γύρω από το Σαιν-Πιερ και Μικελόν**, καθώς εκτιμάται ότι αυτές οι δύο περιοχές είναι πλούσιες σε πετρελαϊκά αποθέματα.

Αυτές οι προκλήσεις δεν μπορούν παρά να ενδιαφέρουν την Ευρώπη, η οποία αποτελεί την μεγαλύτερη εμπορική δύναμη στον κόσμο και είναι παρούσα σε όλους τους ωκεανούς μέσω των υπερπόντιων περιοχών των κρατών μελών της, και πρωτίστως της Γαλλίας.

γ) Μια ευκαιρία για την Ευρώπη, την οποία πρέπει να προωθήσει η Γαλλία

(1) Οι υπερπόντιες περιοχές της Γαλλίας: η προσωποποίηση μιας ευρωπαϊκής και παγκόσμιας παρουσίας

Η Γαλλία δεν είναι η μοναδική χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης που διαθέτει 28 υπερπόντιες περιοχές, οι οποίες εξαρτώνται από 6 κράτη μέλη και χωρίζονται σε δύο κατηγορίες: 8 εξόχως απόκεντρες περιοχές (ΕΑΠ)¹², που αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα της επικράτειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και 20 υπερπόντιες χώρες και εδάφη (ΥΧΕ), οι οποίες δεν είναι ανεξάρτητες και συνδέονται με ένα κράτος μέλος¹³.

Ωστόσο, λόγω των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών τους, οι υπερπόντιες περιοχές της Γαλλίας δίνουν στην Ευρώπη μία ασυναγώνιστη ευκαιρία **ανοίγματος στον κόσμο**. Οι Αντίλλες και η Γουιάνα¹⁴, προβάλλουν πραγματικά την Ευρώπη στην Αμερική, ενώ τα Κανάρια Νησιά (ισπανικά), η Μαδέρα (πορτογαλική) και τα νησιά Αζόρες (πορτογαλικά) βρίσκονται γεωγραφικά πολύ πιο κοντά στη

¹² Μεταξύ αυτών η Mayotte, από την 1^η Ιανουαρίου 2014.

¹³ πρβλ. παράρτημα 4.

¹⁴ Οι εξόχως απόκεντρες περιοχές (ΕΑΠ) της Γουαδελούπης, της Γουιάνας, της Μαρτινίκας και του Αγίου Μαρτίνου, καθώς και η υπερπόντια χώρα και έδαφος (ΥΧΕ) του Αγίου Βαρθολομαίου.

Γηραιά Ήπειρο και λειτουργούν ως προέκτασή της. Παράλληλα, κάποια αγγλικά και ολλανδικά εδάφη της Καραϊβικής, είναι πολύ πιο διασκορπισμένα¹⁵, δύο φορές λιγότερο κατοικημένα και πολύ λιγότερο συνδεδεμένα με τις ευρωπαϊκές τους «μητροπόλεις», σε σύγκριση με τους υπερπόντιους νομούς μας. Μία από τις ιδιαιτερότητες των υπερπόντιων περιοχών της Γαλλίας μέσα στην ποικιλομορφία τους – και συμπεριλαμβανομένων των αναγνωρισμένων διαδρομών – είναι ασφαλώς η διατήρηση μίας ιδιαίτερα ισχυρής σχέσης με τη Γαλλία.

Τα γαλλικά εδάφη του Ινδικού και του Ειρηνικού ωκεανού εξασφαλίζουν στην Ευρώπη την παρουσία της σε περιοχές «απομακρυσμένες από τον φυσικό της ωκεανό», από τις οποίες θα ήταν διαφορετικά απύσχα¹⁶. Βέβαια, οι υπερπόντιες περιοχές της Γαλλίας στον Ειρηνικό ωκεανό, οι οποίες αντιπροσωπεύουν το 80% της ΑΟΖ μας, αποτελούνται από υπερπόντιες χώρες και εδάφη (ΥΧΕ) που νομικά δεν αποτελούν τμήμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ωστόσο, οι υπερπόντιες περιοχές εξασφαλίζουν το λιγότερο μια μορφή παρουσίας της Ευρώπης σε μια όλο και περισσότερο στρατηγική περιοχή.

Βέβαια, όπως επισημαίνεται στην έκθεση της Επιτροπής Εξωτερικών Υποθέσεων, Άμυνας και Ενόπλων Δυνάμεων, «η έκταση της ΑΟΖ (...) δεν αποτελεί παράγοντα πολιτικού κινήτρου, παρά μόνο ένα μέσο που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για αυτό το κίνητρο»¹⁷. Έτσι, οι υπερπόντιες περιοχές της Γαλλίας ευνοούν την Ευρώπη, η οποία στοχεύει στην προώθηση, τόσο στο βορρά όσο και στο νότο, ενός μοντέλου βασισμένου στην οικονομία της επικοινωνίας (έρευνα, τεχνολογίες αιχμής) και τη βιώσιμη ανάπτυξη (διαφύλαξη της βιοποικιλότητας, χρήση νέων μορφών ενέργειας). πρόκειται για σημαντικούς και καθορισμένους στόχους μέσω της Στρατηγικής της Λισαβόνας, οι οποίοι είναι ακόμα σχετικά πρόσφατοι στην Ευρώπη.

¹⁵ 500.000 κάτοικοι κατανεμημένοι σε 10 υπερπόντιες χώρες και εδάφη (ΥΧΕ) έναντι σε περισσότερους από ένα εκατομμύριο για τους γαλλικούς οργανισμούς αυτοδιοίκησης της περιοχής.

¹⁶ Στον Ινδικό ωκεανό, το βρετανικό αρχιπέλαγος Τσάγκος που κατοικείται από 4.000 άτομα και περιορίζεται κατ' ουσίαν στη στρατιωτική βάση Ντιέγκο Γκαρσία, η οποία ανήκε στις ΗΠΑ μέχρι και το 2016· το αρχιπέλαγος διεκδικήθηκε, επίσης, από τον Μαυρίκιο και τις Σεϋχέλλες. Στα νησιά Πίτκαιρν, μάλιστα, το τελευταίο βρετανικό έδαφος του Ειρηνικού ωκεανού, δεν ζουν σε αυτά πάνω από 50 κάτοικοι!

¹⁷ ό.π. Ενημερωτική έκθεση με τίτλο « Maritimisation : la France face à la nouvelle géopolitique des océans ».

(2) Στόχος η καλύτερη συνειδητοποίηση σε ευρωπαϊκό επίπεδο

Πέρα από την προώθηση ενός μοντέλου ή ενός μηνύματος, η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να υπερασπιστεί τα συμφέροντά της. Ωστόσο, πρέπει να επισημανθεί ότι δεν υπάρχει «ΑΟΖ της Ευρωπαϊκής Ένωσης», καθώς τα αποκλειστικά δικαιώματα χορηγούνται μόνο στα παράκτια κράτη, με μόνη εξαίρεση την αλιεία¹⁸ που αποτελεί τομέα συντρέχουσας αρμοδιότητας μεταξύ των κρατών μελών.

Ωστόσο, η μεγαλύτερη εμπορική δύναμη του κόσμου δεν μπορεί να αδιαφορεί για τη νέα γεωγραφία των ωκεανών που προκύπτει από το διεθνές δίκαιο και την οικονομική παγκοσμιοποίηση. Αντιθέτως, η Ευρώπη μπορεί να βρει μέσα από τις ΑΟΖ τις απαντήσεις σε αναμενόμενες δυσκολίες, όπως τις ελλείψεις μετάλλων στρατηγικής σημασίας που έχουν ανακοινωθεί πρόσφατα. Επίσης, είναι αναγκαία η αναφορά στα αποτελέσματα της έκθεσης του Κοινού Κέντρου Ερευνών (εξαρτώμενου από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή) που δημοσιεύθηκε την 4^η Νοεμβρίου 2013¹⁹ και επισημαίνει έναν «σημαντικό κίνδυνο» ελλείμματος για οκτώ απαραίτητα μέταλλα, και πρωτίστως το δυσπρόσιτο²⁰. Πώς γίνεται λοιπόν να μην συνδέσουμε τα αποτελέσματα αυτά με την ιαπωνική μελέτη του 2011, από την οποία προκύπτει ότι το προαναφερθέν μέταλλο θα μπορούσε να βρεθεί σε αφθονία σε οικονομικά εκμεταλλεύσιμα κοιτάσματα στην ΑΟΖ της Πολυνησίας²¹;

Η συνειδητοποίηση του ρόλου των ΑΟΖ από τις Βρυξέλλες θα έπρεπε, επίσης, να ωφελήσει τις υπερπόντιες περιοχές, δεδομένου ότι θα αναγνωριστούν ως φυσικά σημεία εδραίωσης κάθε στρατηγικής για πρόσβαση στις νέες ευκαιρίες. Η υποστήριξη των υπερπόντιων περιοχών σε αυτό τον ρόλο τους προϋποθέτει την ενίσχυση της σχέσης που διατηρούν με την ΑΟΖ τους. Ωστόσο, μέχρι στιγμής, το ευρωπαϊκό όραμα φαίνεται να στοχεύει όλο και περισσότερο σε μια προσπάθεια

¹⁸ Η ΑΟΖ που περιβάλλει ευρωπαϊκό έδαφος δίνει έτσι το δικαίωμα αλιείας σε όλους τους Ευρωπαίους, ενώ το δικαίωμα έρευνας και εκμετάλλευσης των άλλων πόρων υπάγεται στην αρμοδιότητα αυτού του κράτους, σύμφωνα με το πλαίσιο που ορίζεται από τη σύμβαση του Μοντέγκο Μπέι.

¹⁹ http://ec.europa.eu/dgs/jrc/index.cfm?id=1410&obj_id=18230&dt_code=NWS&lang=en&ori=MOR

²⁰ Χρησιμοποιήθηκε αρχικά για την κατασκευή μαγνητών για τις ανεμογεννήτριες και τους κινητήρες υβριδικών και ηλεκτρικών οχημάτων και η Ευρώπη θα έπρεπε να εκπροσωπεί το 25% των παγκοσμίων αναγκών για το διάστημα 2020-2030.

²¹ Άρθρο του βρετανικού επιστημονικού περιοδικού Nature Géoscience, το οποίο δημοσιεύθηκε την 4η Ιουλίου 2011 από την ιαπωνική ομάδα του καθηγητή Yasuhiro Kato του Πανεπιστημίου του Τόκυο και τους ερευνητές του ιαπωνικού Οργανισμού Επιστημών και Θαλάσσιων και Χερσαίων Τεχνολογιών.

ανοίγματος προς τις ελεύθερες συναλλαγές και τη συνεργασία με όλες τις χώρες του νότου, παρά στην επιβεβαίωση της ύπαρξης ιδιαίτερων υπερπόντιων εδαφών της Ευρώπης σε διαφορετικές περιοχές της υδρογείου.

Αυτό ισχύει, για παράδειγμα, για την **Κοινή Αλιευτική Πολιτική (ΚΑΠ)**, όπως αποκάλυψε μία έκθεση του 2012 της Επιτροπής Οικονομικών Υποθέσεων²². Η Κοινή Αλιευτική Πολιτική, όχι μόνο εφαρμόζει κατά γενικευμένο τρόπο μία πολιτική περιορισμού της παραγωγής²³, ελάχιστα προσαρμοσμένη στις υπερπόντιες περιοχές που τις εμποδίζει να αξιοποιήσουν τις ευκαιρίες ανάπτυξης²⁴, αλλά η ευρωπαϊκή πολιτική ευνοεί άμεσα τους ανταγωνιστές της.

Από τη μία πλευρά, στο πλαίσιο του **εξωτερικού σκέλους της ΚΑΠ**, η Ευρωπαϊκή Ένωση συνάπτει Συμφωνίες Αλιευτικής Σύμπραξης (APP) με χώρες της Αφρικής και του Ειρηνικού ωκεανού που είναι όμορες με τις εξόχως απόκεντρες περιοχές (ΕΑΠ) ή τις υπερπόντιες χώρες και εδάφη (ΥΧΕ) μας. Τον Μάιο του 2012, η Ευρωπαϊκή Ένωση σύναψε με τη Μαδαγασκάρη μία Συμφωνία Αλιευτικής Σύμπραξης που προέβλεπε πέραν της ετήσιας καταβολής 975.000€, σύμφωνα με το δικαίωμα πρόσβασης των πλοίων της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις ζώνες αλιείας της Μαδαγασκάρης, την ετήσια παροχή 550.000€ από επιχορηγήσεις για ανάπτυξη· επίσης, απαγορεύει κάθε κρατική βοήθεια στην κατασκευή των πλοίων στη Ρεουνιόν και τη Μαγιότ. Ωστόσο, το Συμβούλιο των Υπουργών της Ευρωπαϊκής Ένωσης αντιλήφθηκε αυτή την έλλειψη συνοχής ανάμεσα στο εσωτερικό και το εξωτερικό σκέλος της ΚΑΠ²⁵, αλλά οι ανακολουθίες παραμένουν.

²² Έκθεση υπ' αριθμ. 616 της 27ης Ιουνίου 2012 του προέδρου της τωρινής αντιπροσωπίας της Γερουσίας από τις υπερπόντιες περιοχές Serge Larcher σχετικά με την πρόταση ευρωπαϊκής επίλυσης από τους κυρίους Maurice Antiste, Charles Revet και Serge Larcher, η οποία στοχεύει στην απόκτηση της βεβαίωσης για την κατάσταση της αλιείας των εξόχως απόκεντρων περιοχών της Γαλλίας από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

²³ Απαγόρευση παροχής βοήθειας στην παραγωγή πλοίων, κατασκευής αγκυροβολημένων και συλλογικών εξοπλισμών συγκέντρωσης ιχθύων (FAD) και επιχορηγήσεων για λειτουργική ενίσχυση.

²⁴ Η κατάσταση της αλιείας στις εξόχως απόκεντρες περιοχές (ΕΑΠ) είναι πολύ διαφορετική από εκείνη στις ευρωπαϊκές ακτές. Για παράδειγμα, μόνο ένα είδος των υπερπόντιων περιοχών, η γαρίδα από τη Γουιάνα, εμπίπτει στις ποσοστώσεις που εφαρμόζονται στην ΚΑΠ.

²⁵ Έτσι, τον Μάρτιο του 2012 δήλωσε ότι «στο πλαίσιο των διμερών σχέσεων που διατηρεί με τρίτες χώρες στον τομέα της αλιείας και αυτές προβλέπουν μία οικονομική αποζημίωση, η Ένωση πρέπει (...) να λάβει υπόψη της τα συμφέροντα των εξόχως υπερπόντιων περιοχών της που βρίσκονται κοντά στα παράκτια κράτη».

Από την άλλη πλευρά, οι Συμφωνίες Οικονομικής Σύμπραξης (ΑΡΕ) που συνάπτονται με χώρες της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού ωκεανού (ΑΚΕ) θέτουν προβλήματα ίδιας φύσεως, δεδομένου ότι αυτές οι χώρες επωφελούνται από πολύ χαμηλά κόστη παραγωγής και δεν υπόκεινται στους κανόνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης· ωστόσο, για παράδειγμα, στη Ρεουνιόν «οι εθνικές ή κοινοτικές υποχρεώσεις ξεπερνούν τέσσερις με πέντε φορές τα κόστη παραγωγής και εμπορευματοποίησης των επιχειρήσεών της σε σχέση με τους ανταγωνιστές τους από τρίτες χώρες»²⁶. Αυτές οι συμφωνίες απειλούν εξίσου την αλιεία των υπερπόντιων χωρών και εδαφών (ΥΧΕ) της Γαλλίας. Εάν οι υπερπόντιοι οργανισμοί αυτοδιοίκησης του Ειρηνικού δεν είναι, πράγματι, εδάφη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και δεν υπάγονται, επομένως, στην αρμοδιότητα της ΚΑΠ, εντούτοις περιλαμβάνονται στην κοινοτική αγορά ως αναπόσπαστο μέρος της εθνικής επικράτειας. Στον τομέα της αλιείας αντιμετωπίζουν, επομένως, τον ανταγωνισμό των γειτονικών χωρών, οι οποίες έχουν συνάψει Συμφωνίες Οικονομικής Σύμπραξης (ΑΡΕ) με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Αυτοί οι οργανισμοί αυτοδιοίκησης, παρά το εξαιρετικό αλιευτικό δυναμικό τους, εφοδιάζουν σε μικρό βαθμό την ευρωπαϊκή αγορά (μόνο 1.000 τόνους ετησίως), ενώ χάρη στις Συμφωνίες Οικονομικής Σύμπραξης (ΑΡΕ) που έχουν συνάψει τα νησιά Φίτζι και η Παπούα-Νέα Γουινέα εξάγουν στην Ευρώπη περίπου 400.000 τόνους ετησίως.

Το 2012, ο συνάδελφος μας Serge Larcher επεσήμανε, επίσης, ότι η συμφωνία ανάμεσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση και τον Καναδά θα μπορούσε να έχει πολύ αρνητικές συνέπειες στον τομέα της αλιείας για το Σαιν-Πιερ και Μικελόν. Η κατ' αρχήν συμφωνία που ανακοινώθηκε την 18^η Οκτωβρίου 2013 από τον Πρωθυπουργό Stephen Harper και τον Πρόεδρο José Manuel Barroso και στόχευε στη συνολική οικονομική και εμπορική Συμφωνία (ΑΕCG) επιβεβαίωσε απλώς αυτές τις ανησυχίες.

Η ανάγκη της Ευρώπης να αντιληφθεί καλύτερα τις διαφορές ανάμεσα στις υπερπόντιες χώρες και εδάφη (ΥΧΕ) και τις τρίτες χώρες δεν περιορίζεται ασφαλώς στον τομέα της αλιείας. Για παράδειγμα, εάν η εκμετάλλευση και η εξερεύνηση των πόρων των θαλάσσιων βυθών της ΑΟΖ που περιβάλλει τη Γαλλική Πολυνησία εμπίπτουν στην αρμοδιότητα αυτού του οργανισμού αυτοδιοίκησης κι όχι του Εθνικού Μεταλλευτικού Κώδικα, αυτοί οι πόροι μπορεί να σχετίζονται με τα ευρωπαϊκά

²⁶ Έκθεση ό.π. σ. 26.

συμφέροντα. Στην πραγματικότητα, η επιτήρηση και η εξασφάλιση της ασφάλειας αυτής της ζώνης αφορά στις μέρες μας το Εθνικό Ναυτικό και η απαραίτητη εμπειρογνωμοσύνη στα αιτήματα επέκτασης της υφαλοκρηπίδας της Πολυνησίας υπόκειται στην αρμοδιότητα της Υδρογραφικής και Ωκεανογραφικής Υπηρεσίας του Ναυτικού (SHOM). Το Γαλλικό Ινστιτούτο Έρευνας για την Εκμετάλλευση της Θάλασσας (IFREMER), αποτελεί ένα φυσικό παράγοντα σε αυτή την επικράτεια, ο οποίος στοχεύει στην εξερεύνηση των πόρων και είναι ένα δημόσιο εθνικό ίδρυμα. Αυτή η παρατήρηση μπορεί, επίσης, να γίνει σήμερα για τη Νέα Καληδονία, έστω κι αν είναι στο εξής κατάλληλη και όσον αφορά τα μέταλλα στρατηγικής σημασίας²⁷. Παρά το γεγονός ότι η Ευρώπη ανέκαθεν προσέγγιζε τις υπερπόντιες χώρες και εδάφη (YXE) ως εδάφη που τα ενδιαφέρει η πολιτική αναπτυξιακής συνεργασίας, τα αναφέρει στο ίδιο κεφάλαιο της σύμβασης, όπου αναφέρονται οι χώρες του νότου.

Στο νέο γεωστρατηγικό πλαίσιο των ωκεανών, η Γαλλία δεν πρέπει να διαμορφώσει, επομένως, μόνο μία άλλη άποψη για τη θέση των υπερπόντιων περιοχών, αλλά και να συμβάλλει στην εξέλιξη των σχετικών πολιτικών των ευρωπαϊκών οργάνων. Επίσης, η Γαλλία μπορεί να προβεί σε συντονισμένα διαβήματα, σχετικά με ορισμένα ζητήματα των υπερπόντιων περιοχών, μαζί με άλλα ευρωπαϊκά κράτη που τους αφορούν ιδιαίτερα, αλλά θα πρέπει, αρχικά, να βασιστεί στις δικές της δυνάμεις, αφού το σημαντικό τμήμα της ΑΟΖ της βρίσκεται γύρω από τις υπερπόντιες χώρες και εδάφη (YXE) του Ειρηνικού ωκεανού. Εάν η Γαλλία δεν επισημάνει τη σημασία της στις Βρυξέλλες, ποιος άλλος θα το κάνει; Η στρατηγική σημασία της ΑΟΖ μας έγκειται, τελικά, στη νέα ευκαιρία που της δίνεται, ώστε να διαδραματίσει πρωτοπόρο ρόλο στην παγκόσμια διακυβέρνηση που αναπτύσσεται.

²⁷ Από τον οργανικό νόμο υπ' αριθμ. 2013-1027 της 15^{ης} Νοεμβρίου 2013.

I. LES ZEE ULTRAMARINES OFFRENT À LA FRANCE, À SES OUTRE-MER ET À L'EUROPE DES GISEMENTS D'OPPORTUNITÉS POUR AUJOURD'HUI ET POUR DEMAIN

Les ZEE sont traditionnellement synonymes d'accès aux ressources minières et énergétiques sous-marines tant il est vrai que la chance qu'elles représentent pour la croissance et le développement économique est indéniable, en particulier pour les territoires ultramarins.

Mais dans ces espaces se jouent aussi la réaffirmation de la place de l'outre-mer français ainsi que l'influence de la France et de l'Europe dans la gouvernance du monde du XXIe siècle.

a) LES ZEE ULTRAMARINES, VECTEUR DE DÉVELOPPEMENT POUR L'OUTRE-MER ET ATOUT STRATÉGIQUE À L'HEURE DE LA MONDIALISATION

97 % de la ZEE française étant liée à l'outre-mer²⁸, celui-ci est le premier concerné par la valorisation de cet immense territoire maritime. L'enjeu géopolitique et économique est aussi considérable aux plans national comme européen. Les ZEE présentent ainsi des opportunités majeures pour les outre-mer, la France et l'Europe dans un siècle mondialisé.

1. Les ZEE, une chance considérable pour les outre-mer, la France mais aussi l'Europe

L'idée est aujourd'hui largement acquise que les 11 millions de km² de zones économiques exclusives et leurs ressources potentielles constituent une chance pour la

²⁸Cf. annexe 3.

France et pour l'Europe dans la compétition économique et sur la scène internationale. Elle l'est aussi, en tout premier lieu, pour les territoires ultramarins dont l'avenir est le plus directement lié à celui des ZEE.

a) Un tremplin vers un nouveau modèle de développement des outre-mer

(1) Une réponse aux besoins et aux aspirations locales

Les ZEE ultramarines représentent des opportunités sans égale pour les territoires qu'elles bordent. Cela est vrai pour l'ensemble des collectivités insulaires des trois océans comme pour la Guyane qui accueille depuis 2012 des opérations d'exploration pétrolière *offshore*.

Les eaux et les fonds marins recèlent des ressources extrêmement variées qui, au-delà de la richesse économique potentielle qu'elles représentent, peuvent répondre directement à certains besoins des territoires concernés. Alors que **l'approvisionnement énergétique** des territoires ultramarins, non connectés aux grands réseaux continentaux, dépend très largement des importations de pétrole, la ZEE représente un réservoir considérable **d'énergies marines renouvelables** et même, une source de biocarburants grâce aux micro algues marines.

La ZEE offre des perspectives de développement au secteur de la **pêche** et de l'**aquaculture** alors que les Antilles importent aujourd'hui environ un tiers de leur consommation de poissons. De même, dans des économies traditionnellement centrées sur l'agriculture, l'artisanat et les services, **elle permet d'envisager la création de filières industrielles.**

Le potentiel économique des ZEE peut aussi contribuer à répondre à un fort besoin de développement reflété, dans tous les territoires, par un revenu moyen et un taux d'emploi sensiblement inférieurs à la moyenne nationale. En outre, le dynamisme de la démographie dans certaines collectivités telles que la Guyane et Mayotte et la situation d'ensemble de la jeunesse commandent d'exploiter ces gisements virtuels d'activité et d'ouvrir des perspectives d'avenir.

(2) De nouvelles voies à tracer

La situation préoccupante des outre-mer confirme la nécessité d'un développement à même d'irriguer de larges segments de l'économie pour un meilleur taux d'emploi de la population. Le temps n'est plus en effet où l'exploitation de certains intérêts ou de certaines ressources stratégiques aboutissait à l'implantation de poches de compétitivité limitées à un secteur économique ou une zone géographique déterminée, parfois à l'origine d'une économie de rente et, dans tous les cas, échappant à la maîtrise de la société et des acteurs locaux tout en étouffant les ressorts du développement local. Il est temps pour l'outre-mer de se dégager du poids du passé en sortant de ce cercle vicieux créé par une relation exclusive et asymétrique avec l'hexagone. En Guyane, la comparaison entre l'installation du centre spatial européen à Kourou après la perte du site de lancement du Sahara algérien en 1962 et la conduite actuelle du projet d'exploration pétrolière en concertation étroite avec l'ensemble des parties prenantes et des élus particulièrement vigilants atteste du changement d'époque. La préoccupation des **retombées locales** constitue un élément à part entière du second projet. Les ZEE offrent une chance inégalée d'accélérer cette évolution.

Le nouveau modèle accompagnera nécessairement l'aspiration qui, parallèlement aux évolutions statutaires, s'exprime **en faveur d'un développement plus autonome, fondé sur les atouts spécifiques de chaque territoire**. À l'image des **ressources de la mer et de son sous-sol**, les activités liées à la ZEE sont extrêmement diverses et, pour la plupart, innovantes comme en témoigne le nombre d'initiatives et de projets actuellement encore en phase d'expérimentation²⁹. Le pilotage de leurs développements ne pourra donc être centralisé et suppose au contraire une interaction entre l'ensemble des parties prenantes.

Des très grands groupes nationaux (par exemple très présents dans le secteur de l'énergie) aux très petites entreprises artisanales qui dominent la plupart des secteurs, à l'instar de la pêche, l'un des enjeux sera de faire émerger un tissu de PME structuré en véritables filières économiques.

²⁹ Que ce soit dans le domaine énergétique et minier ou celui de l'exploitation des algues.

Le développement lié aux ZEE devra aussi répondre aux exigences de plus en plus fortes de la société en matière environnementale. Les nouvelles activités tirent leur substance de la mer, milieu particulièrement généreux en termes de biodiversité mais aussi éminemment fragile pour les mêmes raisons. **Entre l'exploitation de la nature au mépris de l'environnement ou de la santé et la « mise sous cloche » des outre-mer, un chemin doit être trouvé.** La capacité à définir une croissance durable et raisonnée constitue d'ailleurs un élément essentiel de l'exemplarité qui doit être celle de la deuxième ZEE mondiale au moment où **les perspectives prometteuse de l'or bleu pour le XXIe siècle attisent partout les convoitises** et une course effrénée aux richesses qui n'est pas sans risque pour la planète.

Face à l'importance des enjeux, les ultramarins sont donc appelés à penser leur avenir dans un territoire dont l'horizon s'est désormais élargi bien au-delà des côtes. Pour certains, l'atout des ZEE invite à porter un nouveau regard sur la mer, traditionnellement synonyme de dangers ou témoin d'une histoire complexe voire douloureuse. Ils sont appelés à imaginer et à promouvoir de nouvelles approches résolument tournées vers l'avenir, de même que le regard porté par l'hexagone et l'Europe doit lui aussi évoluer.

b) Une chance pour la France dans son ensemble

(1) Un nouveau regard sur l'outre-mer

Les outre-mer constituent l'une des spécificités les plus marquantes de notre pays pour qui observe le globe ou parcourt le monde. La France des quatre océans constitue en soi **une réalité humaine, sociale et culturelle sans équivalent** de 2 700 000 personnes lorsque l'Angleterre, hier maîtresse des mers, n'a conservé dans son giron que quelques chapelets d'îles dont une seule (les Bermudes) excède les 60 000 habitants³⁰.

³⁰ 64 806 en 2012.

Force est pourtant de constater que l'ensemble des Français n'est pas toujours conscient de cette chance à l'heure de la mondialisation. Selon certains observateurs, l'outre-mer français serait même un « empire oublié »³¹, « d'une négation inconsciente (...) ou d'une réduction de notre horizon aux limites de l'hexagone »³². Ces territoires sont souvent mal connus et réduits à des clichés tandis que le nouveau contexte créé par l'émergence des ZEE accroît encore le fossé entre ces représentations et la réalité. Ces clichés, tournés vers le passé, tendent à confiner les outre-mer dans une relation exclusive avec l'hexagone et à pérenniser des déséquilibres qui contribuent à isoler ces territoires de leur voisinage régional. Leurs économies en portent les stigmates.

Ainsi, l'écho de l'expression « confettis de l'Empire » résonne encore parfois, désignant les outre-mer comme dépourvus de consistance ou ne disposant pas de la taille critique pour jouer un rôle autonome.

Or, tout indique que c'est dans les eaux qui bordent les territoires ultramarins que se trouvent bon nombre de réponses aux enjeux du présent et du futur. En outre, les presque 11 millions de km² de ZEE représentent 15 fois la totalité des espaces terrestres français de l'hexagone et d'outre-mer³³ !

Ce poids conforte incontestablement la position de la France au cœur des configurations stratégiques des différentes régions du globe : le Pacifique, la Caraïbe, l'océan Indien ou encore l'Antarctique³⁴. Voyant l'étendue de ses intérêts reconnus par la communauté internationale, la France a les attributs d'un grand pays riverain :

- tant dans **la Caraïbe** au moment où les États-Unis amorcent un basculement de leurs priorités vers le Pacifique³⁵ et l'Asie ;

- que dans **l'océan Pacifique**, nouveau centre de gravité de l'économie mondiale ;

³¹ France-sur-mer, un Empire oublié, Philippe Folliot et Xavier Louy, Éditions du Rocher, 2009.

³² Ibid, p. 16.

³³ Cf. annexe 3.

³⁴ Bien qu'aucune ZEE stricto sensu ne soit revendiquée autour de la Terre Adélie, le territoire étant régi par le Traité de 1959 sur l'Antarctique.

³⁵ Selon la politique dite du « pivot » initiée par le Président Obama.

- et dans l'**océan Indien**, proche de la grande route maritime du canal du Mozambique où la présence française est à la fois un élément de stabilité³⁶ et objet de convoitise³⁷.

L'importance de notre ZEE invite à porter sur les outre-mer un nouveau regard. D'autant que, parallèlement, la globalisation économique s'accompagne d'une maritimisation du monde.

(2) Les ZEE ultramarines au cœur des enjeux de la maritimisation du monde

Comme le soulignaient nos collègues MM. Jeanny Lorgeoux et André Trillard³⁸, *« on assiste aujourd'hui avec la mondialisation et la raréfaction des ressources terrestres à une transformation de la géopolitique des océans »*. **La mer est au cœur de la mondialisation.** C'est au travers des océans que se constituent les grands axes de circulation des richesses – 90 % des marchandises sont transportées par bateaux – et des communications – sans les réseaux de câbles et fibres optiques qui tapissent le fond des mers, le coût des communications internationales serait prohibitif et l'internet n'existerait pas.

Quant à l'intérêt pour les ressources des océans et des fonds marins, il ne cesse de se renforcer, lorsque l'on sait que 70 % de la population mondiale vit désormais à moins de 500 kilomètres de la mer. La capacité pour les États de peser et d'intervenir sur ce qui se joue en mer, d'en saisir les opportunités et d'en déjouer les menaces devient un élément déterminant de leur sécurité et de leur prospérité sur la scène mondiale.

³⁶ Comme en témoigne son rôle d'arbitre lors des événements aux Comores en 2003 et en 2008, et à Madagascar depuis 2009.

³⁷ Notamment s'agissant de sa ZEE autour des Îles Éparses en raison de la présence potentielle de ressources pétrolières et gazières.

³⁸ Dans leur rapport d'information Maritimisation : la France face à la nouvelle géopolitique des océans n° 674 (2011-2012) fait au nom de la commission des affaires étrangères et de la défense du Sénat et déposé le 17 juillet 2012.

C'est dans ce contexte qu'apparaissent des enjeux géopolitiques nouveaux. Le plus spectaculaire concerne sans doute l'Arctique où le réchauffement climatique fait espérer l'ouverture de **nouvelles routes commerciales** entre le Pacifique et l'Atlantique tandis que la zone recèlerait 30 % des **réserves mondiales en hydrocarbures** ainsi que d'importantes **ressources minières** (or, diamants, uranium, zinc et plomb) **et halieutiques**. Aussi, les États riverains commencent-ils à se positionner d'ores et déjà pour asseoir la légitimité de leur contrôle sur les abords des nouvelles routes. Le Canada rappelle que sa souveraineté dans l'Arctique est indivisible, alors que les États-Unis et l'Union européenne estiment que le passage du nord-ouest fait partie des eaux internationales communes, comme ils l'ont rappelé au sommet de Montevideo en 2007. Quant à la route du nord, qui fait déjà l'objet d'une exploitation commerciale par des entreprises allemandes et russes, elle est également l'objet de discussions similaires, la Russie estimant que les passages sont des parties intégrantes de ses eaux territoriales.

Plus proche des ZEE françaises, c'est dans le même contexte que s'inscrit le **regain de tensions autour des Îles Éparses** françaises dans l'océan Indien ou entre notre pays et le Canada à propos de **l'extension du plateau continental autour de Saint-Pierre-et-Miquelon**, ces deux régions étant estimées riches en réserves pétrolières.

Ces enjeux ne peuvent être indifférents à l'Europe, première puissance commerciale mondiale, elle-même présente sur tous les océans à travers les outre-mer de ses États-membres, et en premier lieu la France.

c) Une chance pour l'Europe dont la France doit faire la promotion

(1) Les outre-mer français : l'incarnation d'une présence européenne planétaire

La France n'est pas le seul pays de l'Union européenne à disposer de territoires ultramarins. Ces derniers sont en effet au nombre de 28 dépendant de six États membres et répartis en deux statuts : 8 régions ultrapériphériques (RUP)³⁹, partie intégrante du

³⁹ Dont Mayotte, depuis le 1er janvier 2014.

territoire de l'Union européenne et 20 pays et territoires d'outre-mer (PTOM), entités non indépendantes rattachées à un État membre⁴⁰.

Néanmoins, **par leurs caractéristiques spécifiques, les outre-mer français apportent à l'Europe une chance d'ouverture inégalée sur le monde.** Les Antilles et la Guyane⁴¹, projettent véritablement d'Europe en Amérique tandis que les Canaries (espagnoles), Madère et les Açores (portugaises) sont géographiquement beaucoup plus proches du Vieux continent dont elles apparaissent comme le prolongement. Quant aux quelques territoires anglais et néerlandais de la Caraïbe, ils sont beaucoup plus disséminés⁴², deux fois moins peuplés et beaucoup moins liés à leurs « métropoles » européennes que ne le sont nos départements d'outre-mer. L'une des spécificités de l'outre-mer français dans sa diversité – y compris des trajectoires statutaires – est en effet de conserver un lien particulièrement fort avec l'hexagone.

Quant aux territoires français de l'océan Indien et du Pacifique, ils assurent à l'Europe une présence dans des régions « éloignées de son océan naturel », dont elle serait sinon absente⁴³. Certes, l'outre-mer français du Pacifique, qui représente 80 % de notre ZEE, est constitué de PTOM qui ne font pas juridiquement partie de l'Union européenne. Toutefois, il n'en assure pas moins une forme de présence de l'Europe dans une région de plus en plus stratégique.

Certes, comme le notait le rapport de notre commission des affaires étrangères, de la défense et des forces armées, « *l'étendue de la ZEE (...) n'est pas un facteur d'ambition politique mais seulement un moyen qui peut être mis au service de cette dernière* »⁴⁴. Ainsi, l'outre-mer français constitue un atout à la disposition d'une Europe qui souhaiterait promouvoir, au nord comme au sud, un modèle fondé sur l'économie de la connaissance (recherche, technologies de pointe) et le développement durable (préservation de la biodiversité, utilisation des nouvelles formes d'énergie),

⁴⁰ Cf. annexe 4.

⁴¹ Les RUP de Guadeloupe, Guyane, Martinique et Saint-Martin et le PTOM de Saint-Barthélemy.

⁴² 500 000 habitants répartis entre dix PTOM contre plus d'un million pour les collectivités françaises de la région.

⁴³ Dans l'océan Indien, l'archipel britannique des Chagos est peuplé de 4 000 habitants et se limite pour l'essentiel à la base militaire sur Diego Garcia loué aux États-Unis jusqu'en 2016 ; l'archipel est en outre revendiqué par Maurice et les Seychelles. Quant aux îles Pitcairn, dernier territoire britannique du Pacifique, elles ne comptent qu'une cinquantaine d'habitants !

⁴⁴ Ibid. Rapport d'information « Maritimisation : la France face à la nouvelle géopolitique des océans ».

principaux objectifs fixés il n'y a pas encore si longtemps à L'Europe par la stratégie de Lisbonne.

(2) Vers une meilleure prise de conscience au niveau européen

Au-delà du rayonnement d'un modèle ou d'un message, l'Union européenne a aussi des intérêts à défendre. Certes, il n'existe pas de « ZEE de l'Union européenne » à proprement parler puisque les droits exclusifs ne sont reconnus qu'aux États côtiers, à la différence d'un seul domaine de compétence partagé, celui de la pêche⁴⁵.

La première puissance commerciale de la planète ne peut cependant être indifférente à la nouvelle géographie des océans produite par le droit international et par la mondialisation économique. À l'inverse, elle peut trouver dans les ZEE des réponses à des difficultés déjà prévisibles, comme les pénuries aujourd'hui annoncées de métaux stratégiques. Comment ne pas rapprocher les résultats du rapport du centre commun de recherche européen (dépendant de la Commission) rendu le 4 novembre 2013⁴⁶ et pointant un « risque critique » de déficit pour huit métaux indispensables, dont en premier lieu le dysprosium⁴⁷, et l'étude japonaise de 2011 indiquant que ce métal se trouverait en abondance dans des gisements économiquement exploitables situés dans la ZEE polynésienne⁴⁸ ?

La prise de conscience par Bruxelles du rôle des ZEE devrait aussi profiter aux territoires ultramarins dès lors qu'ils seront reconnus comme les points d'ancrage naturels de toute stratégie d'accès aux nouvelles opportunités. Accompagner les territoires ultramarins dans ce rôle suppose un renforcement du lien qu'ils entretiennent avec leur ZEE. **Or, pour l'heure, la vision européenne semble**

⁴⁵ La ZEE qui entoure un territoire européen est ainsi ouverte de droit à la pêche à l'ensemble des européens alors que le droit d'exploration et d'exploitation des autres ressources ne relève que de cet État dans le cadre défini par la convention de Montego Bay.

⁴⁶ http://ec.europa.eu/dgs/jrc/index.cfm?id=1410&obj_id=18230&dt_code=NWS&lang=en&ori=MOR

⁴⁷ Principalement utilisé pour fabriquer les aimants des génératrices éoliennes et des moteurs des véhicules hybrides et électriques et dont l'Europe devrait représenter 25 % des besoins mondiaux d'ici 2020-2030.

⁴⁸ Article de la revue scientifique britannique Nature Géoscience du 4 juillet 2011 publié par l'équipe japonaise du professeur Yasuhiro Kato, de l'université de Tokyo et des chercheurs de l'agence japonaise des Sciences et des technologies marines et terrestres.

d'avantage dominée par un souci d'ouverture au libre-échange et à la coopération avec l'ensemble des pays du sud que par celle d'affirmer la présence des territoires spécifiques de l'outre-mer européen dans les différentes régions du globe.

Ainsi en est-il par exemple de la politique commune de **la pêche** (PCP) comme le relevait un rapport de 2012 de la commission des affaires économiques⁴⁹. Non seulement la PCP applique de façon généralisée une politique de limitation de la production⁵⁰ peu adaptée à l'outre-mer qui l'empêche de saisir les opportunités de développement⁵¹, mais la politique européenne favorise directement ses concurrents.

D'une part, dans le cadre du **volet externe de la PCP**, l'Union européenne conclut des accords de partenariat en matière de pêche (APP) avec des pays d'Afrique et du Pacifique voisins de nos RUP ou PTOM. En mai 2012, l'UE a ainsi conclu avec Madagascar un APP prévoyant, outre le versement de 975 000 € par an au titre du droit d'accès des navires de l'UE aux zones de pêche malgaches, l'attribution de 550 000 € par an de subventions au développement alors qu'elle proscriit toute aide publique à la construction de navires à La Réunion et à Mayotte. Certes, le Conseil des ministres de l'Union européenne a perçu cette incohérence entre les volets interne et externe de la PCP⁵², mais les contradictions demeurent.

D'autre part, les accords de partenariat économique (APE) conclus avec les pays d'Afrique, de la Caraïbe et du Pacifique (ACP) posent des problèmes du même ordre puisque ces pays bénéficient de coûts de production très inférieurs et ne sont pas soumis aux normes européennes alors même que, par exemple à La Réunion, « les contraintes nationales ou communautaires surenchérissent de quatre à cinq fois les coûts de production et de commercialisation des entreprises réunionnaises par rapport à leurs

⁴⁹ Rapport n° 616 du 27 juin 2012 de M. Serge Larcher sur la proposition de résolution européenne de MM. Maurice Antiste, Charles Revet et Serge Larcher visant à obtenir la prise en compte par l'Union européenne des réalités de la pêche des régions ultrapériphériques françaises.

⁵⁰ Interdiction des aides à la production de navires, de construction de dispositifs de concentration de poissons (DCP) ancrés collectifs et de subventions d'aides au fonctionnement.

⁵¹ La situation de la pêche dans les RUP est très différente de celle sur les côtes européennes. Par exemple seule une espèce ultramarine, la crevette guyanaise, relève des quotas instaurés par la PCP.

⁵² En mars 2012 il a ainsi déclaré que « dans le cadre des relations bilatérales qu'elle entretient avec des États tiers dans le domaine de la pêche et qui prévoient une contrepartie financière, l'Union doit (...) prendre en considération les intérêts des régions ultrapériphériques de l'Union situées dans le voisinage des États côtiers ».

concurrents des États tiers »⁵³. Ces accords menacent également la pêche des pays et territoires d'outre-mer (PTOM) français. En effet si les collectivités ultramarines du Pacifique ne sont pas territoires de l'Union européenne et ne relèvent donc pas de la PCP, elles sont cependant incluses dans le marché communautaire en tant que partie intégrante du territoire national. Leur pêche subit donc la concurrence des pays voisins qui ont conclu des APE avec l'UE. Malgré leur potentiel halieutique exceptionnel, ces collectivités approvisionnent ainsi faiblement le marché européen (seulement 1 000 tonnes par an), alors que, grâce aux APE qu'ils ont conclu, Fidji et la Papouasie-Nouvelle-Guinée, exportent près de 400 000 tonnes par an vers l'Europe.

En 2012, notre collègue Serge Larcher relevait aussi que l'accord envisagé entre l'UE et le Canada pourrait avoir des effets très négatifs sur le secteur de la pêche à Saint-Pierre-et-Miquelon. L'entente de principe annoncée le 18 octobre 2013 par le Premier ministre Stephen Harper et le Président José Manuel Barroso en vue de l'Accord économique et commercial global (AECG) ne fait que confirmer ces inquiétudes.

La nécessité pour l'Europe de prendre mieux en compte les différences entre les PTOM et les pays tiers ne se limite bien entendu pas au domaine de la pêche. Par exemple, si l'exploitation et l'exploration des ressources des fonds marins de la ZEE entourant la Polynésie française relèvent de la compétence de cette collectivité et non du code minier national, ces ressources ne sont toutefois pas sans lien avec les intérêts européens. En effet, la surveillance et la sécurisation de la zone relèvent aujourd'hui de la marine nationale et l'expertise nécessaire aux demandes d'extension du plateau continental polynésien relève de la compétence du Service hydrographique et océanographique de la marine (SHOM) tandis que l'Institut français de recherche pour l'exploitation de la mer (IFREMER), acteur naturel sur ce territoire en matière d'exploration des ressources, est lui aussi un établissement public national. Cette observation peut également aujourd'hui être faite pour la Nouvelle-Calédonie alors même que cette dernière est désormais compétente y compris en matière de matériaux

⁵³ Rapport op. cit. p. 26.

stratégiques⁵⁴. Pourtant l'Europe aborde traditionnellement les PTOM comme des territoires concernés par sa politique de coopération de développement, les rangeant en cela dans le même chapitre du traité que les États du sud.

Dans le nouveau contexte géostratégique des océans, la France ne doit donc pas seulement changer son regard sur la place des outre-mer, elle doit aussi contribuer à faire évoluer celui des institutions européennes. Autant elle peut, sur nombre de problématiques ultramarines, engager des démarches concertées avec d'autres États européens sensibles à ces questions, autant notre pays devra d'abord compter ici sur ses propres forces car l'essentiel de sa ZEE se situe autour des PTOM du Pacifique. Si la France n'en souligne pas l'importance à Bruxelles, qui d'autre le fera ? L'importance stratégique de notre ZEE réside enfin dans l'opportunité nouvelle de jouer un rôle pionnier dans la gouvernance mondiale qui se met en place.

⁵⁴ Depuis la loi organique n° 2013-1027 du 15 novembre 2013.

ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ

Πριν ακόμη αρχίσω την αναζήτηση του κειμένου με το οποίο ήθελα να ασχοληθώ στην πτυχιακή μου εργασία, ήξερα ότι θα επέλεγα ένα νομικό κείμενο, το οποίο θα είχε σχέση με το Διεθνές Δίκαιο της Θάλασσας. Το ενδιαφέρον μου για αυτόν τον τομέα προέκυψε όταν κατά τη διάρκεια των σπουδών μου ενημερώθηκα για διάφορους όρους αυτού του κλάδου του Δικαίου στο μάθημα της Πολιτικής Επιστήμης. Πιο συγκεκριμένα, έμαθα τον ορισμό της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης (ΑΟΖ), της υφαλοκρηπίδας, της αιγιαλίτιδας ζώνης, του παράκτιου κράτους, καθώς και άλλων σχετικών όρων. Στη συνέχεια, στο πλαίσιο του μαθήματος της Νομικής Μετάφρασης κλήθηκα να μεταφράσω κείμενο σχετικό με την έννοια της ΑΟΖ και αντιλήφθηκα τον σημαντικό ρόλο που διαδραματίζει για την κάθε χώρα.

Επομένως, αντιλαμβανόμενη τη σημασία της ΑΟΖ, αλλά και το γεγονός ότι συνιστά ένα ζήτημα που είναι πάντα επίκαιρο, αποφάσισα να επιλέξω να μεταφράσω ένα κείμενο με την εν λόγω θεματική. Ωστόσο, προτίμησα να μην ασχοληθώ με την ΑΟΖ της Ελλάδας, καθώς αυτή δεν έχει οριστεί ακόμα, αλλά με την ΑΟΖ των υπερπόντιων περιοχών της Γαλλίας. Επιπροσθέτως, η ΑΟΖ των υπερπόντιων περιοχών της Γαλλίας αποτελεί ένα πρωτότυπο ζήτημα που μου κίνησε το ενδιαφέρον. Με τον όρο «υπερπόντιες περιοχές» νοούνται οι γαλλικές περιοχές, οι οποίες βρίσκονται όμως εκτός Ευρώπης. Κάποιες από αυτές τις περιοχές είναι νομοί, με καθεστώς που μοιάζει με αυτό των νομών της ηπειρωτικής Γαλλίας, ενώ άλλες έχουν ειδικό καθεστώς αυτοδιοίκησης.

Επιστρέφοντας στους λόγους επιλογής της συγκεκριμένης ενημερωτικής έκθεσης, το κείμενο που επέλεξα να μεταφράσω αναφέρεται όχι μόνο σε αυτές τις περιοχές, αλλά και σε νησιά που ανήκουν σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, τα οποία δεν γνώριζα μέχρι τώρα κι έτσι μου δόθηκε η ευκαιρία να ψάξω τη θέση τους στον χάρτη, αλλά και γενικές πληροφορίες για αυτά. Γενικότερα, επέλεξα να ασχοληθώ με ένα ζήτημα που αφορά άμεσα όχι μόνο μια χώρα της Ευρώπης, αλλά εστιάζει και σε εδάφη που βρίσκονται κοντά σε άλλες ηπείρους.

Πριν ξεκινήσω τη μετάφραση, ασχολήθηκα με την ανάλυση του κειμένου-πηγής για να καταλήξω στη μεθοδολογία την οποία θα ακολουθήσω, λαμβάνοντας βεβαίως

υπόψη μου ότι έπρεπε να βασιστώ στον κανονισμό εκπόνησης πτυχιακής εργασίας. Καταρχάς, γνώριζα ποιος είναι ο συντάκτης του κειμένου-πηγής και ότι το αναγνωστικό κοινό προς το οποίο θα απευθύνεται το μετάφρασμα, το οποίο θα δημιουργούσα, θα αλλάξει. Ωστόσο, αποφάσισα ότι δεν θα χρειαζόταν να αλλάξει σε υφολογικό επίπεδο και θα παρέμενε επίσημο, εφόσον επρόκειτο για τη μετάφραση μιας έκθεσης της γαλλικής Γερουσίας που θα απευθυνόταν στο ελληνικό κοινό. Πιο συγκεκριμένα, το κοινό στο οποίο θα απευθυνόταν το μετάφρασμα δεν θα ήταν ο μέσος Έλληνας αναγνώστης, αφού παρά τη μεγάλη σημασία που έχει η ΑΟΖ των υπερπόντιων περιοχών δεν είναι ένα θέμα που θα τον ενδιέφερε και θα τον αφορούσε άμεσα. Πιστεύω ότι το μετάφρασμα θα ενδιέφερε άτομα, τα οποία ασχολούνται με τέτοιου είδους ζητήματα, όπως τα στελέχη του ελληνικού Υπουργείου Εξωτερικών.

Ακόμη, ο σκοπός του κειμένου-πηγής είναι να αλλάξει την παρούσα κατάσταση, δηλαδή να προτρέψει τους Γάλλους γεροισιαστές να αλλάξουν τις πολιτικές που εφαρμόζονται στη συγκεκριμένη θαλάσσια ζώνη. Ωστόσο, ο επικοινωνιακός σκοπός του μεταφράσματος αποφάσισα να είναι διαφορετικός, καθώς αυτό θα επιδιώκει απλώς την ενημέρωση αυτών που ενδιαφέρονται να μάθουν για το ζήτημα των ΑΟΖ των υπερπόντιων περιοχών. Επίσης, παρατήρησα ότι το κείμενο-πηγή συντάχθηκε με διαφορά πέντε χρόνων από το μετάφρασμα, πράγμα που σημαίνει ότι μπορεί να έχουν προηγηθεί πολλά γεγονότα στο διάστημα αυτό, τα οποία σχετίζονται με τις ΑΟΖ των υπερπόντιων περιοχών και να έχουν αλλάξει τα δεδομένα. Για παράδειγμα, αυτό που θα μπορούσε ίσως να είχε συμβεί είναι να είχε γίνει πρόταση για νομοσχέδιο σχετικό με τις ΑΟΖ των υπερπόντιων περιοχών, το οποίο να προέβλεπε κάποιες αλλαγές για αυτές τις περιοχές, αλλά τελικά να μην εγκρίθηκε.

Έπειτα, συνέχισα την ανάλυση του κειμένου-πηγής για να αποφασίσω τη στρατηγική που θα ακολουθήσω κατά τη μεταφραστική διαδικασία. Πρώτα, φρόντισα να αντιληφθώ το θέμα του κειμένου-πηγής και να κατανοήσω το περιεχόμενό του. Έτσι, έκανα μια γρήγορη ανάγνωση του κειμένου. Πιο συγκεκριμένα, το θέμα αφορά τις ΑΟΖ των υπερπόντιων περιοχών, δηλαδή κάποιων εδαφών που ανήκουν στη Γαλλία. Αυτά τα εδάφη αποτελούνται από πέντε νομούς: τη Γουαδελούπη, τη Ρεουνιόν, τη Μαρτινίκα, τη Μαγιότ και τη Γαλλική Γουιάνα. Από αυτές τις περιοχές η Ρεουνιόν και η Μαγιότ βρίσκονται στον Ινδικό ωκεανό, ενώ η Γαλλική Γουιάνα στη

βόρεια Ατλαντική ακτή της Νότιας Αμερικής, η Μαρτινίκα μεταξύ της Καραϊβικής και του Ατλαντικού ωκεανού και η Γουαδελούπη στην Καραϊβική.

Οι ΑΟΖ των υπερπόντιων περιοχών διαδραματίζουν πολύ σημαντικό ρόλο, δεδομένου ότι μπορούν να αποτελέσουν πηγή ευκαιριών πρώτα απ' όλα για τις ίδιες τις περιοχές, τη Γαλλία κι έπειτα για την Ευρώπη. Πράγματι, ο ενεργειακός και ο ορυκτός τους πλούτος είναι τόσο μεγάλος που μπορεί να ενισχύσει σε μεγάλο βαθμό την οικονομική ανάπτυξη αυτών των περιοχών. Πέρα από το γεγονός ότι οι ΑΟΖ αποτελούν, όπως αναφέρεται και στο κείμενο, «μία δεξαμενή ανανεώσιμων πηγών ενέργειας», μπορούν να ενισχύσουν και τους τομείς της υδατοκαλλιέργειας και της αλιείας. Επίσης, αξίζει να σημειωθεί ότι η Ευρώπη, ούσα η μεγαλύτερη εμπορική δύναμη στον κόσμο οφείλει την παρουσία της σε όλους τους ωκεανούς στις υπερπόντιες περιοχές των κρατών μελών της. Ωστόσο, ένα από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των υπερπόντιων περιοχών της Γαλλίας είναι ότι διατηρούν μέχρι και σήμερα μια ισχυρή σχέση με τη Γαλλία. Για αυτούς τους λόγους, υποστηρίζεται και στο κείμενο-πηγή ότι πρέπει οι Γάλλοι να αυξήσουν το ενδιαφέρον τους για τις υπερπόντιες περιοχές και να αντιληφθούν την αξία τους.

Παρ' όλο που γνώριζα την έννοια της ΑΟΖ, φρόντισα να ψάξω ξανά τον ορισμό της. Η ΑΟΖ ορίζεται, σύμφωνα με τη Συνθήκη του ΟΗΕ περί Δικαίου της Θάλασσας (1982), ως η θαλάσσια έκταση εντός της οποίας το παράκτιο κράτος ασκεί κυριαρχικά δικαιώματα, τα οποία σχετίζονται με την έρευνα ή και την εκμετάλλευση θαλάσσιων πόρων. Ακόμη, η έκτασή της μπορεί να φτάσει τα 200 ναυτικά μίλια από τη γραμμή βάσης του παράκτιου κράτους. Επίσης, πρέπει να σημειωθεί ότι κάθε παράκτιο κράτος έχει το δικαίωμα αλιείας, εξόρυξης υδρογονανθράκων από τον βυθό, καθώς και εκμετάλλευσης των υποθαλάσσιων κοιτασμάτων πετρελαίου και φυσικού αερίου εντός της ΑΟΖ του.

Στη συνέχεια, παρατήρησα το λεξιλόγιο που χρησιμοποιείται, το οποίο, όπως είναι φυσικό, είναι επίσημο, εφόσον πρόκειται για ένα έγγραφο της Γερουσίας. Δεν ήταν λίγες οι φορές που συνάντησα νομική ορολογία και ιδιαιτέρως του Διεθνούς Δικαίου της Θάλασσας, αλλά και ορολογία που σχετίζεται με τον τομέα της ενέργειας, της αλιείας και των υδρογονανθράκων. Πέρα από τη συνολική δομή του κειμένου, ήλεγξα και τη δομή κάθε πρότασης ξεχωριστά: πολλές φορές συνάντησα αρκετά

μακροσκελείς και σύνθετες προτάσεις, οι οποίες χαρακτηρίζουν τα νομικά κείμενα και μπορούν να δυσκολέψουν τους αναγνώστες που ενδεχομένως δεν έχουν γνώσεις πάνω σε αυτόν τον τομέα. Ακόμη, καθώς διάβαζα το κείμενο-πηγή αντιλήφθηκα ότι υπήρχαν προτάσεις τις οποίες ίσως να μην μπορεί να αντιληφθεί ο Έλληνας αναγνώστης, εάν δεν υπάρξει κάποια επεξήγηση, αφού αναφέρονται σε γεγονότα άγνωστα προς αυτόν, όπως θα αναφερθεί και στη συνέχεια.

Παράλληλα, τα μεταφραστικά προβλήματα που κλήθηκα να αντιμετωπίσω ήταν αρκετά και διαφορετικού είδους. Για να μπορέσω να διαχειριστώ τις δυσκολίες που προέκυψαν, προχώρησα σε έρευνα ορολογίας σε ηλεκτρονικά και έντυπα λεξικά, καθώς και σε έρευνα τεκμηρίωσης, καθώς διάβασα διάφορα συγκρίσιμα κείμενα που σχετίζονταν τόσο με την έννοια της ΑΟΖ, όσο και με τους υδρογονάνθρακες για να εξοικειωθώ με αυτή τη θεματική. Καταρχάς, το μεγαλύτερο πρόβλημα που αντιμετώπισα ήταν το γεγονός ότι το κείμενο-πηγή ήταν αρκετά δύσκολο από μεταφραστική άποψη. Πιο συγκεκριμένα, έπρεπε να αποστασιοποιηθώ από τη δομή του κειμένου-πηγής και να αναζητήσω τρόπους ώστε να αποδώσω πιστά το νόημά του, αλλά χρησιμοποιώντας διαφορετικά γλωσσικά μέσα για να γίνει κατανοητό προς τους Έλληνες αναγνώστες. Έτσι, πολλές φορές άλλαξα τη δομή των προτάσεων ώστε να γίνει η σύνταξη ελληνική, να μην θυμίζει τη γαλλική γλώσσα και ότι πρόκειται για μετάφραση.

Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η πρόταση « Comment ne pas rapprocher les résultats du rapport du centre commun de recherche européen dépendant de la Commission) rendu le 4 novembre 2013 et pointant un « risque critique » de déficit pour huit métaux indispensables, dont en premier lieu le dysprosium et l'étude japonaise de 2011 indiquant que ce métal se trouverait en abondance dans des gisements économiquement exploitables situés dans la ZEE polynésienne? ». Αυτή η πρόταση χωρίστηκε σε δύο μέρη, σε μια κατάφαση και μια ερώτηση, για να γίνει κατανοητή («Επίσης, είναι αναγκαία η αναφορά στα αποτελέσματα της έκθεσης του Κοινού Κέντρου Ερευνών (εξαρτώμενου από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή) που δημοσιεύθηκε την 4^η Νοεμβρίου 2013 και επισημαίνει έναν «σημαντικό κίνδυνο» ελλείμματος για οκτώ απαραίτητα μέταλλα, και πρωτίστως το δυσπρόσιο. Πώς γίνεται λοιπόν να μην συνδέσουμε τα αποτελέσματα αυτά με την ιαπωνική μελέτη του 2011,

από την οποία προκύπτει ότι το προαναφερθέν μέταλλο θα μπορούσε να βρεθεί σε αφθονία σε οικονομικά εκμεταλλεύσιμα κοιτάσματα στην ΑΟΖ της Πολυνησίας;»).

Ακόμη, ένα ζήτημα που λύθηκε με μεγαλύτερη ευκολία ήταν οι συντομογραφίες « Cf. » και « Ibid » που υπήρχαν στις υποσημειώσεις και μεταφράστηκαν ως «πρβλ.» και «ό.π.» αντιστοίχως, κατόπιν αναζήτησής τους στο διαδίκτυο. Η πρώτη συντομογραφία παραπέμπει τον αναγνώστη να ψάξει σε ένα άλλο σημείο του εγγράφου για παραπάνω πληροφορίες και σημαίνει «παράβαλε» και η δεύτερη χρησιμοποιείται ως παραπομπή για ένα έργο που παρατέθηκε σε προηγούμενο σημείο της παρούσας εργασίας και σημαίνει «όπου παραπάνω». Επίσης, όταν διάλεξα το απόσπασμα της ενημερωτικής έκθεσης που θα μετέφραζα, το έγγραφο αυτό ήταν σε αρχείο pdf και χρειάστηκε να το μετατρέψω σε αρχείο doc. Αυτή η μορφοποίηση με δυσκόλεψε, αφού είχε ως αποτέλεσμα να αλλάξει η αρίθμηση των υποσημειώσεων του κειμένου. Ωστόσο, φρόντισα να παραμείνει ίδιο το περιεχόμενο των υποσημειώσεων και να αλλάξει μόνο ο αριθμός τους. Παράλληλα, αμφιταλαντεύτηκα εάν θα έπρεπε να μεταφράσω τη λατινική έκφραση « *stricto sensu* » που υπήρχε σε μια υποσημείωση ή να την αφήσω ως έχει. Παρ' όλα αυτά, αποφάσισα να μεταφράσω την έκφραση ως «με τη στενή έννοια του όρου», αφού ήλεγξα ότι υπάρχει αυτή η μετάφραση σε συγκεκριμένο λεξικό νομικής ορολογίας, το οποίο και αναφέρεται στη βιβλιογραφία.

Για ακόμα μια φορά, αντιμετώπισα πρόβλημα με μια υποσημείωση όπου αναφερόταν η έκφραση « *la politique dite du “pivot”* », η οποία με δυσκόλεψε ιδιαίτερος, καθώς είχα βρει διάφορες πιθανές μεταφράσεις στο διαδίκτυο, χωρίς όμως να είμαι σίγουρη για την ορθότητά τους. Η μετάφραση που είχα επιλέξει στην αρχή ήταν «η επονομαζόμενη πολιτική του “άξονα”», όμως τελικά απέδωσα τη φράση ως «η επονομαζόμενη πολιτική της “επανεξισορρόπησης”», αφού αναφέρεται στην εξωτερική πολιτική της αμερικανικής κυβέρνησης όσον αφορά την Ασία. Κλείνοντας με το θέμα των υποσημειώσεων, σε μία από αυτές αναφερόταν ο τίτλος ενός βιβλίου στα γαλλικά (« *France-sur-mer, un Empire oublié*, Philippe Folliot et Xavier Louy, Éditions du Rocher, 2009 »), το οποίο δεν ήξερα εάν θα έπρεπε να μεταφράσω. Ωστόσο, αφού δεν έχει μεταφραστεί το εν λόγω βιβλίο στα ελληνικά και ο Έλληνας αναγνώστης δεν θα μπορούσε να το βρει σε περίπτωση που το αναζητήσει με τον ελληνικό τίτλο, αποφάσισα να αφήσω τον τίτλο στα γαλλικά (« *France-sur-mer, un Empire oublié*, Philippe Folliot και Xavier Louy, Εκδόσεις du Rocher, 2009 »).

Όπως προαναφέρθηκε, ο μακροπερίοδος λόγος είναι χαρακτηριστικό των νομικών κειμένων. Δημιουργήθηκε, επομένως, η ανάγκη να χωριστούν οι μεγάλες προτάσεις σε δύο μέρη, αφού παρά το γεγονός ότι στην ελληνική γλώσσα συνηθίζεται η σύνθεση μεγάλων προτάσεων, στη συγκεκριμένη περίπτωση, για λόγους συνοχής, έπρεπε να αλλάξει η δομή των εν λόγω προτάσεων. Για παράδειγμα, η πρόταση « C'est au travers des océans que se constituent les grands axes de circulation des richesses – 90 % des marchandises sont transportées par bateaux – et des communications – sans les réseaux de câbles et fibres optiques qui tapissent le fond des mers, le coût des communications internationales serait prohibitif et l'internet n'existerait pas » χωρίστηκε σε δύο διαφορετικές προτάσεις, άλλαξε σε μικρό βαθμό η δομή της και μεταφράστηκε ως εξής: «Οι μεγάλοι άξονες κυκλοφορίας του πλούτου δημιουργούνται μέσω των ωκεανών, καθώς το 90% των εμπορευμάτων μεταφέρονται μέσω πλοίων. Επίσης, όσον αφορά την επικοινωνία, χωρίς τη χρήση δικτύων καλωδίων και οπτικών ινών, τα οποία καλύπτουν τον πυθμένα των θαλασσών, το κόστος των διεθνών κλήσεων θα ήταν απαγορευτικό και το διαδίκτυο δεν θα υπήρχε».

Στη συνέχεια, με προβληματίσε η μετάφραση του όρου « confettis de l'Empire ». Αρχικά, μετέφρασα τον όρο αυτό ως «κομμάτια της Αυτοκρατορίας», αλλά τελικά προτίμησα την απόδοση «μικρά τμήματα της Αυτοκρατορίας», αφού ο όρος « confettis » παραπέμπει σε κάτι πολύ μικρό, ενώ η λέξη «κομμάτια» μπορεί να αναφέρεται και σε μεγάλα τμήματα· μια άλλη, μάλιστα, ερμηνεία του όρου « confettis » είναι η λέξη «χαρτοπόλεμος». Έπειτα, ασχολήθηκα αρκετά με τον νεολογισμό « maritimisation », καθώς δεν βρήκα ούτε στο διαδίκτυο, αλλά ούτε και σε κάποιο έντυπο λεξικό, τη μετάφρασή του σε μία λέξη. Έτσι επέλεξα να αποδώσω τον όρο περιφραστικά («ανάπτυξη διεθνών συναλλαγών διά θαλάσσης»), καθώς ήμουν πιο σίγουρη για την ορθότητά του. Ο συγκεκριμένος όρος αναφερόταν και σε μια υποσημείωση σχετικά με μια ενημερωτική έκθεση, η οποία συντάχθηκε εξ ονόματος της Επιτροπής Εξωτερικών Υποθέσεων και Άμυνας της Γερουσίας. Ωστόσο, δεδομένου ότι δεν έχει μεταφραστεί στα ελληνικά η εν λόγω έκθεση αποφάσισα να μην μεταφράσω τον τίτλο της και να παραμείνει στα γαλλικά στην υποσημείωση.

Αρκετές φορές παρατήρησα ότι δημιουργείται πρόβλημα κατά τη μετάφραση όταν οι αναγνώστες δεν έχουν το ίδιο γνωστικό υπόβαθρο με τον συντάκτη, είτε λόγω

πολιτιστικών διαφορών, είτε επειδή το κείμενο μεταφράζεται μετά από μεγάλο χρονικό διάστημα σε σχέση με τη δημοσίευση του κειμένου-πηγής, όπως προανέφερα. Έτσι, πιστεύω ότι οι υποσημειώσεις μπορούν να βοηθήσουν το αναγνωστικό κοινό να αντιληφθεί πιο εύκολα το μήνυμα που θέλει να μεταδώσει ο συντάκτης, παρέχοντας του περισσότερες πληροφορίες σχετικά με ένα ζήτημα. Γίνεται, επομένως, αντιληπτό ότι η μετάφραση δεν αποτελεί απλά μία γλωσσική διεργασία, κατά την οποία αποκωδικοποιείται ένα μήνυμα και συντάσσεται ξανά από την αρχή στη γλώσσα-στόχο, καθώς ο παράγοντας του πολιτισμού διαδραματίζει ένα σημαντικό ρόλο.

Παράλληλα, δεδομένου ότι το κείμενο-πηγή είχε πολλά ονόματα περιοχών και ιδιαιτέρως νησιών, αναρωτήθηκα εάν θα έπρεπε να τα μεταφράσω ή όχι. Τελικά, αποφάσισα να τα μεταφράσω στα ελληνικά, αφού έψαξα και διαπίστωσα ότι σε παράλληλα κείμενα μεταφράζονται αυτά τα ονόματα. Για παράδειγμα, τα ονόματα « la Terre Adélie », « le Saint-Pierre-et-Miquelon » και « l'archipel britannique des Chagos » μεταφράστηκαν ως «η Γη Αντελί», «το Σαιν-Πιερ και Μικελόν» και «το βρετανικό αρχιπέλαγος Τσάγκος». Ακόμη, με προβλημάτισε η μετάφραση των όρων « les régions ultrapériphériques (RUP) » και « les pays et territoires d'outre-mer (PTOM) », καθώς ενώ βρήκα σε κείμενα της Ευρωπαϊκής Ένωσης τη μετάφρασή τους, δεν ήμουν σίγουρη για την απόδοση του δεύτερου όρου ως «υπερπόντιες χώρες και εδάφη (ΥΧΕ)».

Επίσης, μετέφρασα με σχετική ευκολία τους όρους «accords de partenariat en matière de pêche (APP) » και « accords de partenariat économique (APE) », αλλά επειδή δεν υπάρχουν στα ελληνικά τα αντίστοιχα ακρωνύμια τους, παρέμειναν στα γαλλικά και μεταφράστηκαν μόνο οι όροι («Συμφωνίες Αλιευτικής Σύμπραξης» και «Συμφωνίες Οικονομικής Σύμπραξης»). Αντιθέτως, στην περίπτωση του όρου « les pays d'Afrique, de la Caraïbe et du Pacifique (ACP) » υπάρχει στα ελληνικά επίσημο ακρωνύμιο («των χωρών της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού ωκεανού (ΑΚΕ)»). Ακόμη, κατά την επιμέλεια της μετάφρασης αναρωτήθηκα εάν θα έπρεπε να μεταφράσω το ουσιαστικό « les abords » (« leur contrôle sur les abords des nouvelles routes ») ως «γειτονικές περιοχές» ή «όμορες περιοχές», λόγω του συγκεκριμένου όμως επέλεξα τελικά τη δεύτερη έκφραση. Σε αυτό το σημείο θα ήθελα, επίσης, να αναφέρω τον όρο « dispositifs de concentration de poissons (DCP) ancrés » του οποίου η μετάφραση με δυσκόλεψε ιδιαιτέρως, αλλά κατόπιν αναζήτησής του σε κείμενα της

Ευρωπαϊκής Ένωσης, βρήκα τη μετάφραση του όρου αυτού σε ένα κείμενο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής («αγκυροβολημένοι εξοπλισμοί συγκέντρωσης ιχθύων»). Τέλος, μετά από έρευνα που έκανα διαπίστωσα ότι η μετάφραση της υπηρεσίας « Service hydrographique et océanographique de la marine (SHOM) » δεν υπήρχε στα ελληνικά κι έτσι έδωσα τη δική μου μετάφραση για τον όρο («Υδρογραφική και Ωκεανογραφική Υπηρεσία του Ναυτικού») και προτίμησα να μην μεταφράσω το ακρωνύμιο στα ελληνικά.

Αφού παρουσίασα τα προβλήματα που αντιμετώπισα κατά τη μεταφραστική διαδικασία, αλλά και τις λύσεις που κατάφερα να βρω, θα ήθελα να προχωρήσω στην αξιολόγηση της προσπάθειάς μου. Επέλεξα ένα κείμενο που με ενδιέφερε σε μεγάλο βαθμό η θεματική του, όμως δυσκολεύτηκα στην αρχή να αποστασιοποιηθώ από τη δομή του κειμένου-πηγής. Αφού ξεπέρασα τις δυσκολίες που προέκυψαν, η μετάφραση ήταν μια ευχάριστη διαδικασία. Πιστεύω ότι εν τέλει κατάφερα να μεταφέρω πιστά το περιεχόμενο του πρωτοτύπου χωρίς να φαίνεται ότι το κείμενο-στόχος αποτελεί προϊόν μετάφρασης. Επίσης, οι πληροφορίες που συγκέντρωσα κατά την έρευνα ορολογίας και τεκμηρίωσης ήταν αρκετές και με βοήθησαν κατά τη μετάφραση του κειμένου-πηγής, αλλά και στον εμπλουτισμό των γνώσεων μου στον τομέα της μετάφρασης. Το αποτέλεσμα είναι, κατά τη γνώμη μου, ικανοποιητικό και τελικά το κείμενο-στόχος είναι κατανοητό για τον Έλληνα αναγνώστη, χωρίς να χρειάζεται να διαβάσει το πρωτότυπο. Εξάλλου, αυτός είναι και ο στόχος ενός μεταφραστή, να λειτουργεί ως γέφυρα ανάμεσα σε δύο πολιτισμούς όχι μόνο ανάμεσα σε δύο γλώσσες και να μην γίνεται αντιληπτή η παρουσία του.

Βιβλιογραφία

Έντυπη βιβλιογραφία

Munday, J., (2002). *Μεταφραστικές σπουδές: θεωρίες και εφαρμογές*. Αθήνα: Εκδόσεις Μεταίχμιο

Πατάκης. (2012). *Γαλλοελληνικό λεξικό*. Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.

Φορτσάκης, Θ., (2013). *Γαλλοελληνικό και Ελληνογαλλικό λεξικό*. Αθήνα: Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη

Ηλεκτρονική βιβλιογραφία

Βάση κειμένων Eur-lex. *Υπερπόντιες χώρες και εδάφη (ΥΧΕ)*. https://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/overseas_countries_and_territories.html

Douzet, F. & Vaïsse, J., (2013). Obama, le président du pivot. *Hérodote : Revue de géographie et de géopolitique*, No 149, σ.7-21. Εκδόσεις: La Découverte. <https://www.cairn.info/revue-herodote-2013-2-page-7.htm>

Ευρωπαϊκή Ένωση. (2019). Συντομογραφίες, μονάδες μέτρησης, σημεία και σύμβολα. *Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης*. <http://publications.europa.eu/code/el/el-5000300.htm>

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Οι εξόχως απόκεντρες περιοχές. *Θεματολογικά δελτία για την Ευρωπαϊκή Ένωση*. <http://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet>

InterActive Terminology for Europe. <https://iate.europa.eu/home>

Linguee. <https://www.linguee.fr/francais-grec>

Πηγή

Antoinette, J., Guerriau, J. et Tuheia, R., (2014). Zones économiques exclusives (ZEE) ultramarines : le moment de vérité. *Rapport d'information N°430*. Session ordinaire de 2013-2014 du Sénat. <https://www.senat.fr/notice-rapport/2013/r13-430-notice.html>